

DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Analizirane su promjene demografskih obilježja sjeverozapadne Hrvatske pod kojom se podrazumijevaju četiri županije – Međimurska, Varaždinska, Bjelovarsko-bilogorska i Koprivničko-križevačka. Obilježja se odnose na popisno kretanje (1900.-2011.), prirodno kretanje (1996.-2015.) te starosnu, spolnu i obrazovnu strukturu (1981.-2011.).

UVOD

U ovom radu analizirana su osnovna demografska obilježja sjeverozapadne Hrvatske pod kojom se podrazumijeva područje četiri županije: Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Međimurske i Varaždinske. Površina navedenih županija iznosi 4968 četvornih kilometara (8,8% kopnene površine Republike Hrvatske) dok je prema popisu 2011. ovdje zabilježeno 538231 stalnih stanovnika (12,6% ukupnog stalnog stanovništva Republike Hrvatske). Iz ovih podataka razvidno je kako se radi o iznad prosječno napućenom prostoru u hrvatskim okvirima jer relativna gustoća naseljenosti iznosi 108,3 stanovnika na četvorni kilometar dok za Hrvatsku u cjelini ona iznosi 75,7 st./km². Takva naseljenost predisponirana je prirodno-geografskim značajkama prostora, povijesnim razvojem, relativnom blizinom Zagreba te povoljnim prometnim položajem.

Četiri navedene županije površinom su najmanje hrvatske županije ako se isključi Grad Zagreb koji ima poseban status. Među njima je Koprivničko-križevačka županija površinom najveća (1748 km²), površinom su podjednake Varaždinska (1262 km²) i Krapinsko-zagorska (1229 km²) županija dok je Međimurska županija (729 km²) teritorijalno najmanja.

Prema podacima popisa 2011. brojem stanovnika prednjači Varaždinska županija (175951), slijede Krapinsko-zagorska (132892), Koprivničko križevačka (115854) dok je i ovdje na začelju Međimurska županija (113804). Međutim, potonja županija

ima najveću gustoću naseljenosti (156,1 st./km²), ona je nešto manja u Varaždinskoj županiji (139,4 st./km²), u Krapinsko-zagorskoj županiji identična je prosjeku SZ Hrvatske (108,1 st./km²) dok je u Koprivničko-križevačkoj županiji manja i od hrvatskog prosjeka (66,3 st./km²).

POPISNA PROMJENA BROJA STANOVNIKA (1900.-2011.)

U tablici 1 prikazani su najvažniji podatci i indikatori popisnoga (brojčanog) kretanja stanovništva sjeverozapadne Hrvatske u proteklih stotinjak godina, tj. od 1900. do 2011. godine.¹ Analizirano je razdoblje dovoljno dugo, a time i reprezentativno, da bi se na temelju iznesenih pokazatelja moglo zaključivati o osnovnim trendovima i procesima u demografskoj dinamici tematiziranog prostora.

Premda je demografski porast sjeverozapadne Hrvatske između 1900. i 2011. godine iznosio 8,5% (ukupan broj stanovnika povećan je za 41946 osoba, a prosječna relativna godišnja promjena broja stanovnika je iznosila 0,08%), već letimični pogled na prikazane podatke ukazuje na svojevrsnu vremensku i prostornu diferenciranost u popisnom kretanju broja stanovnika analiziranog područja.

Vremenska se diferenciranost očituje u nejednolikom kretanju stanovništva, pri čemu se u promatranom razdoblju (1900.-2011.) izmjenjuju međupopisja s porastom, s međupopisjima s padom ukupnoga broja stanovnika, što je ovisilo ne samo o „unutarnjim“ (demografskim) čimbenicima kretanja stanovništva, nego i o „vanjskim“ odrednicama, prije svega, o modernizacijskim procesima industrijalizacije, deagrarizacije, deruralizacije i urbanizacije. Potonji su procesi naročito došli do izražaja nakon Drugoga svjetskog rata. Do tada se kretanje stanovništva odvijalo u kontekstu tradicionalnog agrarno-ruralnog prostora, s visokim stopama nataliteta i nižim stopama mortaliteta, tipičnima za prvu podetapu demografske tranzicije.

Unutar promatranog razdoblja mogu se, tako, jasno izdvojiti dva kraća i dva dulja vremenska međupopisna perioda. U prvom međupopisju (1900.-1910.) zabilježen je najveći relativni porast broja stanovnika (9,7%), nakon toga (1910.-1921.) slijedi blaga depopulacija (0,3%) zbog negativnih učinaka Prvoga svjetskog rata dok je između 1921. i 1953. iz popisa u popis bilježen porast broja stanovnika (ukupno 12,6%). Upravo je 1953. godine zabilježen najveći broj stanovnika (611203) sjeverozapadne Hrvatske te nakon toga slijedi dugotrajno razdoblje (1953.-2011.) konstantnog smanjenja broja stanovnika (ukupno 11,9%). U tih šest međupopisja najveći relativni pad (5,6%) zabilježen je u razdoblju 2001.-2011.

---

¹ S obzirom na promjene u popisnoj metodologiji, kretanje broja stanovnika sjeverozapadne Hrvatske za razdoblje 1900.-2011. godine dano je prema kriteriju „ukupnog“ stanovništva, što znači da je za relevantan uzet ukupan broj stanovnika prema metodologiji svakog pojedinog popisa (tablice 1 i 2).

Sveukupno je između 1900. i 2011. porast iznosio 41 496 stanovnika odnosno 8,5% što je znatno manje od porasta broja stanovnika Hrvatske koji je u istom razdoblju iznosio 35,5%. Stanovništvo sjeverozapadne Hrvatske također je u posljednjem međupopisnom razdoblju (2001.-2011.) zabilježilo veće relativno smanjenje broja stanovnika od hrvatskog prosjeka (5,6% naspram 3,4%). Oba podatka ukazuju da se depopulacija u sjeverozapadnoj Hrvatskoj javlja znatno ranije nego na razini čitave Hrvatske (gdje se nakon Drugog svjetskog rata prvi puta javlja između 1991. i 2001.) te da je ovdje u posljednjem međupopisju brojčano smanjenje intenzivnije od hrvatskog prosjeka.

Tablica 1. Kretanje ukupnoga broja stanovnika sjeverozapadne Hrvatske 1900.-2011. godine

Godina	Broj stanovnika	1900.=100	Lančani indeks
1900.	496285	100	-
1910.	544293	109,7	109,7
1921.	542932	109,4	99,7
1931.	575608	116,0	106,1
1948.	607519	122,4	105,5
1953.	611203	123,2	100,6
1961.	603949	121,7	98,8
1971.	600281	121,0	99,4
1981.	591677	119,2	98,6
1991.	585895	118,1	99,0
2001.	570094	114,9	97,3
2011.	538231	108,5	94,4

IZVOR: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., Popis stanovništva 2011., Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, www.dzs.hr

Kako posljednjih stotinjak godina županije sjeverozapadne Hrvatske pokazuju dijametralno različitu dinamiku kretanja broja stanovnika, u tablici 2 prikazano je popisno kretanje po županijama između 1900. i 2011. Iz tablice je također vidljivo da je najveći broj stanovnika u Koprivničko-križevačkoj županiji zabilježen 1931., u Krapinsko-zagorskoj 1948., a u Međimurskoj i Varaždinskoj 1991. godine. Također je zanimljivo da je u potonje dvije županije najmanji broj stanovnika zabilježen 1900. godine, a u Koprivničko-križevačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji 2011. godine.

Tablica 2. Kretanje ukupnoga broja stanovnika sjeverozapadne Hrvatske po županijama 1900.-2011. godine

Godina	Koprivničko-križevačka	Krapinsko-zagorska	Međimurska	Varaždinska
1900.	132581	152047	79808	131849
1910.	142546	168404	88623	144720
1921.	139054	163594	92760	147524
1931.	143268	175227	99346	159767
1948.	140565	181586	110686	174682
1953.	142362	178938	112551	177352
1961.	143019	168952	112073	179905
1971.	138994	161247	115660	184380
1981.	133790	153567	116825	187495
1991.	129397	148779	119866	187853
2001.	124467	142432	118426	184769
2011.	115584	132892	113804	175951

IZVOR: Kao tablica 1.

Uočljiv je disbalans i u promjeni broja stanovnika pojedinih županija po karakterističnim razdobljima; u cjelokupnom razdoblju (1900.-2011.), u razdoblju nakon Drugog svjetskog rata (1948.-2011.) te u posljednjem međupopsinom razdoblju (2001.-2011.). Tako je u cjelokupnom razdoblju (1900.-2011.) ukupan broj stanovnika SZ Hrvatske povećan 8,5% (tablica 1) dok su Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska županija imale gotovo identično smanjenje od 13-ak posto (tablica 2). Nasuprot njima, u istom razdoblju Varaždinska županija povećala je broj stanovnika za trećinu, a Međimurska županija za čak 42,6%. U drugom karakterističnom razdoblju (1948.-2011.) ukupan broj stanovnika sjeverozapadne Hrvatske smanjen je 11,4%. U Krapinsko-zagorskoj županiji to je smanjenje znatno intenzivnije (26,8%), a u Koprivničko-križevačkoj nešto blaže, ali još uvijek veće (17,8%) od prosjeka čitavog promatranog područja. Nasuprot njima, stanovništvo Varaždinske županije zabilježilo je blagi brojčani porast (0,7%) dok Međimurska županija ponovno prednjači s pozitivnim demografskim procesom (porast od 2,8%). U posljednjem promatranom razdoblju (2001.-2011.) sve cjeline bilježe pad broja stanovnika s time da Koprivničko-križevačka (-7,1%) i Krapinsko-zagorska županija (-6,7%) ponovno imaju relativno veće smanjenje od prosjeka SZ Hrvatske (-5,2%), dok druge dvije županije bilježe nešto blaže smanjenje; -3,9% Međimurska odnosno -4,8% Varaždinska županija.

Tablica 3. Promjena broja stanovnika sjeverozapadne Hrvatske i njezinih županija u razdobljima 1900.-2011, 1948.-2011. te 2001.-2011. godine

Područje	Indeks promjene broja stanovnika		
	2011./1900.	2011./1948.	2011./2001.
Koprivničko-križevačka ž.	87,2	82,2	92,9
Krapinsko-zagorska ž.	87,4	73,2	93,3
Međimurska ž.	142,6	102,8	96,1
Varaždinska ž.	133,4	100,7	95,2
SZ Hrvatska	108,5	88,6	94,4

IZVOR: tablice 1 i 2

PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA (1996.-2015.)

Prirodno kretanje stanovništva sjeverozapadne Hrvatske prikazano je i ukratko opisano za razdoblje između 1996. i 2015. godine. U tih dvadeset godina prirodnim je putem izgubljeno 34 998 osoba odnosno 6% u odnosu na broj stanovnika sjeverozapadne Hrvatske iz popisa 1991. godine. Najveći broj živorođenih zabilježen je prve dvije promatrane godine (1996. i 1997.), a najmanji broj posljednje dvije godine (2014. i 2015.) s time da je 2015. broj živorođenih čak za 1 810 osoba (27,8%) manji nego 1996. To smanjenje može se predočiti na način da će u odnosu na generaciju djece rođenih 1996. za koju godinu tj. kada rođeni 2015. godine krenu u osnovnu školu, u sjeverozapadnoj Hrvatskoj biti upisano 72 razreda manje (s 25 učenika). Što se tiče broja umrlih, on je svih godina bio barem za tisuću veći od broja živorođenih dok je prirodni pad bio najdublji 2015. godine (2399 osoba). Zapaža se i da je nakon te godine najveći apsolutni prirodni pad zabilježen između 2002. i 2004. što se djelomično može objasniti smanjenjem roditeljske naknade (za vrijeme roditeljskog dopusta između 6. i 12. mjeseca djetetovog života) s maksimalnih 2.500,00 na 1.600,00 kuna.

Tablica 4. Prirodno kretanje stanovništva sjeverozapadne Hrvatske 1996.-2015. godine

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodna promjena
1996.	6521	7594	-1073
1997.	6530	7703	-1173
1998.	6169	7744	-1575
1999.	5956	7597	-1641
2000.	5760	7418	-1658
2001.	5563	7260	-1697
2002.	5390	7403	-2013
2003.	5252	7598	-2346
2004.	5226	7166	-1940
2005.	5537	7052	-1515
2006.	5315	7039	-1724
2007.	5298	7183	-1885
2008.	5530	7381	-1851
2009.	5578	7269	-1691
2010.	5457	7118	-1661
2011.	5134	6915	-1781
2012.	5130	6913	-1783
2013.	4985	6719	-1734
2014.	4845	6703	-1858
2015.	4711	7110	-2399
UKUPNO	109887	144885	-34998

IZVOR: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, Tablogrami po naseljima, DZS.

Za razliku od apsolutnih brojeva, mnogo su bolji pokazatelji stope prirodnog kretanja po kojima je vidljivo da su stope nataliteta, a koje su početne dvije godine bile veće od 11 promila, znatno smanjene pa je 2015. zabilježena stopa od svega 9 promila što se općenito smatra izuzetno niskom stopom. Stope mortaliteta su pak u cjelokupnom razdoblju relativno visoke te se kreću između 12,6 i 13,5 promila. Stopa prirodne promjene najnegativnija je 2015. godine, a izrazito nepovoljne stope zabilježene su i u ranije spomenutom razdoblju 2002.-2004. te nakon u razdoblju 2007.-2014. godine.

Tablica 5. Stope prirodnog kretanja stanovništva sjeverozapadne Hrvatske 1996.-2015. godine

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodna promjena
1996.	11,3	13,1	-1,8
1997.	11,3	13,4	-2,1
1998.	10,7	13,5	-2,8
1999.	10,4	13,3	-2,9
2000.	10,1	13,0	-2,9
2001.	9,8	12,7	-2,9
2002.	9,5	13,1	-3,6
2003.	9,3	13,5	-4,2
2004.	9,3	12,8	-3,3
2005.	9,9	12,7	-2,8
2006.	9,6	12,7	-3,1
2007.	9,6	13,0	-3,4
2008.	10,1	13,5	-3,4
2009.	10,2	13,3	-3,1
2010.	10,1	13,1	-3,0
2011.	9,5	12,8	-3,3
2012.	9,6	12,9	-3,3
2013.	9,4	12,6	-3,2
2014.	9,2	12,7	-3,5
2015.	9,0	13,5	-4,5

IZVOR: Izračun autora prema podacima u tablici 4 i procjeni broja stanovnika za svaku godinu

U tablicama 6-9 prikazani su apsolutni iznosi i stope nataliteta, mortaliteta te prirodne promjene za svaku županiju po pojedinim godinama između 1996. i 2015. Krapinsko-zagorska županija u promatranom razdoblju svih godina bilježi prirodni pad te je zabilježila ukupno prirodno smanjenje od 14137 osoba ili čak 9,5% županijskog stanovništva iz popisa 1991. Između dviju odrednica prirodnog kretanja, znatno su veće promjene zabilježene u broju živorođenih jer njihovo smanjenje između prve i posljednje godine (koje su ujedno i godine s najvećim tj. najmanjim brojem živorođenih) iznosi 511 djece odnosno 2015. je rođeno točno trećina djece manje nego 1996. Stoga je u istom razdoblju stopa nataliteta pala sa 10,6‰ na svega 8‰. Broj umrlih nije se mijenjao u tolikoj mjeri pa je stopa mortaliteta oscilirala između 13,7‰ i 14,4‰.

Tablica 6. Prirodno kretanje stanovništva Krapinsko-zagorske županije 1996.-2015. godine

Godina	Apsolutni broj			Stopa u ‰		
	živorodeni	umrli	prirodna promjena	natalitet	mortalitet	prirodna promjena
1996.	1548	2084	-536	10,6	14,3	-3,7
1997.	1502	2138	-636	10,4	14,7	-4,3
1998.	1519	2104	-585	10,5	14,6	-3,9
1999.	1417	2084	-667	9,9	14,5	-4,6
2000.	1354	2006	-652	9,5	14,0	-4,5
2001.	1227	2051	-824	8,6	14,4	-5,8
2002.	1296	2039	-748	9,2	14,4	-5,2
2003.	1216	2126	-910	8,7	15,1	-6,4
2004.	1224	1973	-749	8,8	14,1	-5,3
2005.	1228	1905	-677	8,9	13,7	-4,8
2006.	1204	1916	-712	8,7	13,9	-5,2
2007.	1206	1929	-722	8,8	14,1	-5,3
2008.	1285	2004	-719	9,5	14,8	-5,3
2009.	1282	1987	-705	9,5	14,7	-5,2
2010.	1265	1916	-651	9,5	14,3	-4,8
2011.	1179	1867	-688	8,9	14,0	-5,1
2012.	1190	1898	-708	9,0	14,4	-5,4
2013.	1152	1882	-730	8,8	14,4	-5,6
2014.	1153	1868	-715	8,9	14,4	-5,5
2015.	1037	1844	-807	8,0	14,3	-6,3
UKUPNO	25484	39621	-14137	-	-	-

IZVOR: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, Tablogrami po naseljima, DZS
 i autorski izračun stopa prema procjeni broja stanovnika za svaku godinu.

I u Koprivničko-križevačkoj županiji svih je godina zabilježen prirodni pad te je na taj način izgubljeno 10268 stanovnika ili 10,9% stanovništva u odnosu na popis 1991. Također je zabilježen sličan trend i u kretanju nataliteta te mortaliteta kao i u Krapinsko-zagorskoj županiji. Broj živorođenih i ovdje je bio najveći 1996., a najmanji 2015. godine dok je njihovo apsolutno smanjenje između te dvije godine iznosilo 30,6%. Razlika u krajnjim vrijednostima stopa nataliteta još je veća nego kod Krapinsko-zagorske županije; kretala se između 11,5‰ i 7,8‰. Kod stopa mortaliteta te su razlike znatno manje; kreću se između 14,8‰ i 12,8‰ što je ipak znatnija oscilacija nego kod Krapinsko-zagorske županije.

Tablica 7. Prirodno kretanje stanovništva Koprivničko-križevačke županije 1996.-2015. godine

Godina	Apsolutni broj			Stopa u ‰		
	živorođeni	umrli	prirodna promjena	natalitet	mortalitet	prirodna promjena
1996.	1456	1872	-416	11,5	14,7	-3,9
1997.	1427	1856	-429	11,3	14,7	-4,0
1998.	1352	1803	-451	10,7	14,3	-3,6
1999.	1263	1797	-534	10,1	14,3	-4,2
2000.	1208	1754	-546	9,7	14,0	-4,3
2001.	1200	1706	-506	9,6	13,7	-4,1
2002.	1168	1724	-556	9,5	14,0	-4,5
2003.	1104	1708	-604	9,0	13,9	-4,9
2004.	1099	1738	-639	9,0	14,3	-5,3
2005.	1239	1694	-455	10,2	14,0	-3,8
2006.	1127	1702	-575	9,4	14,2	-4,8
2007.	1157	1709	-552	9,7	14,3	-4,6
2008.	1232	1751	-519	10,4	14,8	-4,4
2009.	1190	1721	-531	10,1	14,7	-4,6
2010.	1173	1673	-500	10,1	14,4	-4,3
2011.	1108	1607	-499	9,6	13,9	-4,3
2012.	1092	1575	-483	9,5	13,7	-4,2
2013.	1113	1456	-343	9,8	12,8	-3,0
2014.	1059	1573	-514	9,4	13,9	-4,5
2015.	1010	1626	-616	7,8	14,5	-6,7
UKUPNO	23777	34045	-10268	-	-	-

IZVOR: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, Tablogrami po naseljima, DZS
 i autorski izračun stopa prema procjeni broja stanovnika za svaku godinu.

Međimurska županija ima sasvim drugačija obilježja prirodnog kretanja stanovništva od prethodne dvije županije. Naime, ovdje je promatranih dvadeset godina prirodni pad iznosio svega 196 stanovnika ili 1,6% ukupnog stanovništva iz 1991. godine. Razlika je i u tome što prirodni pad nije bilježen u cjelokupnom razdoblju nego u deset promatranih godina i to u nepravilnim razmacima. Zanimljivo je i da su ovdje najveći brojevi živorođenih i najveće stope nataliteta bilježene početne dvije godine, no njihov najmanji broj (kao i stopa) nije zabilježen 2015. nego 2004. godine. Između sve četiri županije stope nataliteta pokazuju najmanje oscilacije (između 10,1‰ i 12,3‰), a stope mortaliteta još i manje (između 10,4‰ i 11,4‰).

Tablica 8. Prirodno kretanje stanovništva Međimurske županije 1996.-2015. godine

Godina	Apsolutni broj			Stopa u ‰		
	živorodeni	umrli	prirodna promjena	natalitet	mortalitet	prirodna promjena
1996.	1440	1306	134	12,1	11,0	1,1
1997.	1461	1345	116	12,3	11,3	1,0
1998.	1314	1351	-37	11,1	11,4	-0,3
1999.	1346	1333	13	11,3	11,2	0,1
2000.	1345	1287	58	11,3	10,9	0,4
2001.	1346	1237	109	11,4	10,4	1,0
2002.	1238	1311	-73	10,5	11,1	-0,6
2003.	1249	1272	-22	10,6	10,8	-0,2
2004.	1178	1210	-32	10,1	10,3	-0,2
2005.	1236	1254	-16	10,6	10,8	-0,2
2006.	1220	1296	-76	10,5	11,2	-0,7
2007.	1214	1229	-15	10,5	10,6	-0,1
2008.	1286	1272	14	11,2	11,0	0,2
2009.	1326	1281	45	11,6	11,2	0,4
2010.	1286	1235	51	11,3	10,8	0,5
2011.	1253	1254	-1	11,0	11,0	0,0
2012.	1205	1189	16	10,6	10,5	0,1
2013.	1201	1227	-26	10,6	10,9	-0,3
2014.	1174	1168	6	10,4	10,4	0,0
2015.	1209	1274	-65	10,8	11,4	-0,6
UKUPNO	25527	25331	-196	-	-	-

IZVOR: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, Tablogrami po naseljima, DZS
 i autorski izračun stopa prema procjeni broja stanovnika za svaku godinu.

Varaždinska županija u svim godinama bilježila je više umrlih nego živorođenih što je u dvadesetogodišnjem razdoblju rezultiralo prirodnim padom od 10789 osoba (5,7% stanovništva iz 1991.). Premda je u apsolutnom iznosu to nešto više od prirodnog pada Koprivničko-križevačke županije, potonja je zbog ukupno malobrojnijeg stanovništva, prirodnim putem izgubila gotovo dvostruko više stanovnika od Varaždinske županije u odnosu na broj žitelja iz 1991. godine. I u ovoj županiji došlo je do drastičnog pada broja živorođenih između krajnjih godina pa je tako 2015. godine rođeno 32% manje djece nego 1997. kada ih je rođeno najviše u promatranom razdoblju. Stoga je i ovdje došlo do drastičnog smanjenja stopa nataliteta između

godina s najvećim i najmanjim brojem rođenih (sa 11,5‰ na 8,4‰). Posljednje godine (2015.) zabilježena je uvjerljivo najveća stopa prirodnog pada (5,3‰) te je samo te godine ova županija prirodnim putem izgubila gotovo tisuću stanovnika.

Tablica 9. Prirodno kretanje stanovništva Varaždinske županije 1996.-2015. godine

Godina	Apsolutni broj			Stopa u ‰		
	živorođeni	umrli	prirodna promjena	natalitet	mortalitet	prirodna promjena
1996.	2077	2332	-255	11,1	12,5	-0,4
1997.	2140	2364	-224	11,5	12,7	-0,2
1998.	1984	2486	-502	10,7	13,4	-2,7
1999.	1930	2383	-453	10,4	12,9	-2,5
2000.	1853	2371	-518	10,0	12,8	-2,8
2001.	1790	2266	-476	9,7	12,3	-2,6
2002.	1688	2329	-641	9,2	12,7	-3,5
2003.	1683	2492	-809	9,2	13,6	-4,4
2004.	1725	2245	-520	9,5	12,3	-2,8
2005.	1834	2199	-365	10,1	12,1	-2,0
2006.	1764	2125	-361	9,8	11,8	-2,0
2007.	1721	2316	-595	9,6	12,9	-3,3
2008.	1727	2354	-627	9,7	13,2	-3,5
2009.	1780	2280	-500	10,0	12,8	-2,8
2010.	1733	2294	-561	9,8	13,0	-3,2
2011.	1594	2187	-593	9,1	12,4	-3,3
2012.	1643	2251	-608	9,4	12,9	-3,5
2013.	1519	2154	-635	8,7	12,4	-3,7
2014.	1459	2094	-635	8,4	12,1	-3,7
2015.	1455	2366	-911	8,4	13,7	-5,3
UKUPNO	35099	45888	-10 789	-	-	-

IZVOR: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, Tablogrami po naseljima, DZS
 i autorski izračun stopa prema procjeni broja stanovnika za svaku godinu.

Izrazito nepovoljne tendencije u prirodnom kretanju očituju se npr. i u podatku da je 2015. godine prirodni pad zabilježen u čak 99 od ukupno 110 gradova i općina sjeverozapadne Hrvatske. Više rođenih od umrlih te je godine zabilježen samo u gradovima Čakovec i Mursko Središće te općinama Jesenje, Mala Subotica, Nedelišće,

Novi Golubovec, Petrijanec, Podturen, Pribislavec, Selnica i Sveti Juraj na Bregu. Većina tih jedinica bilježi prirodni prirast zbog relativno velikog broja stanovnika romske narodnosti, a koji imaju znatno veće stope nataliteta od ostalih stanovnika.

SASTAV STANOVNIŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE PREMA DOBI I SPOLU

Među brojnim strukturama stanovništva najvažnijom se u demografskoj literaturi i teoriji smatra struktura prema spolu i dobi. Značenje te strukture za prošla, trenutna i naročito buduća demografska kretanja i trendove proizlazi ponajviše iz činjenice da ona predstavlja osnovni i najvažniji demografski okvir za formiranje reproduktivnih (fertilnih) i radno-sposobnih kontingenata neke populacije, čime izravno determinira razinu njezine reprodukcije (nataliteta/fertiliteta) kao i njezine ekonomske aktivnosti (Wertheimer-Baletić, 1999.).

Eventualni poremećaji u međuodnosu između velikih i funkcionalnih dobnih skupina mogu u dugoročnom smislu izazvati značajne poteškoće u prirodnom, a time i u ukupnom kretanju stanovništva, ali i u ekonomskom razvoju koji, među ostalim, ovisi o ponudi i strukturi radne snage. Manjak radne snage, izazvan sužavanjem mladih i radno-sposobnih kontingenata stanovništva, usporit će ekonomski razvoj te može potaknuti novo doseljavanje.

Uz migracije i „eksterne“, odnosno neregularne uvjete razvoja (primjerice, ratove), na razvoj dobnog i spolnog sastava stanovništva najviše utječu natalitet i mortalitet. Visina nataliteta/fertiliteta izravno determinira priljev stanovništva u dječju i mladu, a time kasnije i u fertilnu, odnosno, radno-sposobnu dob. Nizak natalitet i negativno prirodno kretanje stanovništva remetilačke su odrednice razvoja dobnog sastava stanovništva, okrnjuju njegovu piramidu starosti te ubrzavaju proces demografskog starenja.

U takvim uvjetima starenje stanovništva neumitan je proces i u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Precizno ga za razdoblje 1981.-2011. godine indiciraju tri pokazatelja: pad koeficijenta mladosti (sa 28,8 na 21,6), porast koeficijenta starosti (sa 16,2 na 22,8) te porast indeksa starenja (sa 56,4 na 105,8). Upravo potonji indikator ukazuje na dosegnuti stupanj demografskog starenja (u demografskoj se literaturi indeks starenja 40,0 smatra graničnom vrijednošću koja omeđuje mladu od stare populacije), ali i na činjenicu da sjeverozapadna Hrvatska – u cjelini uzevši – ima nešto mlađu populaciju od hrvatskoga prosjeka (naime, indeks starenja ukupnog stanovništva Hrvatske za 2011. godinu iznosi 115).

Valja naglasiti da su (negativne) promjene u dobnospolnoj strukturi stanovništva Hrvatske nastavak dosadašnjih tendencija povećanja disproporcije između

velikih dobnih grupa, što ima dugoročne i vrlo nepovoljne posljedice po demografski, društveni i gospodarski razvoj Hrvatske (Živić, Pokos i Turk 2005).

Proces starenja stanovništva donekle ilustrira i promjena broja stanovnika prema velikim dobnim skupinama. Tako je između 2001. i 2011. godine, kada je broj ukupnog stanovništva sjeverozapadne Hrvatske smanjen 5,6%, broj mladog stanovništva (do 19. godine starosti) smanjen 16,1%, broj zrelog stanovništva (od 20. do 59. godine starosti) smanjen je 3,3%, a broj starog stanovništva (60 godina i stariji) povećan 1,9%.

Tablica 10. Velike dobne skupine stanovništva sjeverozapadne Hrvatske 1981.-2011. godine

Godina	0-19	%	20-59	%	60 i više	%	Indeks starenja
1981.	170274	28,8	321572	54,4	96011	16,2	56,4
1991.	155265	26,5	316387	54,0	109086	18,6	70,3
2001.	138497	24,3	309290	54,3	120654	21,2	87,1
2011.	116214	21,6	299086	55,6	122930	22,8	105,8

* Razlika do ukupnog broja stanovnika 1981., 1991. i 2001. odnosi se na stanovništvo nepoznate starosti. U rezultatima popisa 2011. nema stanovništva nepoznate starosti.

IZVOR: Popis stanovništva 1981. Tabele po naseljima, RZS, Zagreb, 1982. Popis stanovništva 1991. Stanovništvo prema spolu i starosti po naseljima, Dokumentacija 882. DZS, Zagreb, 1994. Popis stanovništva 2001. Stanovništvo prema spolu i starosti po naseljima, Statističko izvješće 1167, DZS, Zagreb, 2003. Popis stanovništva 2011. Stanovništvo prema starosti i spolu, www.dzs.hr

Analiza indeksa starenja po županijama (tablica 11) također potvrđuje demografsko starenje kao vodeći proces u razvoju dobnog i spolnog sastava stanovništva toga kraja. Sve su županije već 1981. godine imale indeks starenja veći od 40,0 – najniži je bio u Međimurskoj županiji (44,2), slijedile su Varaždinska županija (50,9) i Krapinsko zagorska županija (62,4) dok je najviši indeks starenja zabilježen u Koprivničko-križevačkoj županiji (70,5). Isti redoslijed javlja se i 1991. godine, ali sa znatno većim stupnjem ostarjelosti stanovništva u svim županijama. Godine 2001. dolazi do promjene jer najstarije stanovništvo više nema Koprivničko-križevačka već Krapinsko-zagorska županija, a u obje županije indeks starenja tek je nešto manji od 100 odnosno gotovo je izjednačen broj mladih i starih stanovnika. Posljednjim popisom iz 2011. jedino Međimurska županija još uvijek nije imala više starih od mladih, a indeks starenja stanovništva Varaždinske županije sasvim se približio indeksima u Krapinsko-zagorskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji.

Sa stajališta demoreprodukcije sve županije imaju vrlo negativan odnos koji zapravo znači sužavanje biodinamičke i demografske osnovice s predvidivim

nepovoljnim učincima na buduća demografska kretanja u tom naselju, naročito dinamiku nataliteta/fertiliteta. Najmlađi dobni sastav stanovništva Međimurske županije uglavnom je posljedica relativno povoljnijeg prirodnog kretanja stanovništva premda je i tamo broj i udjel mladog i starog stanovništva gotovo izjednačen što je uočljivo na smanjenju razine rodnosti stanovništva posljednjih dvadesetak godina (tablica 8).

Tablica 11. Indeksi starenja stanovništva sjeverozapadne Hrvatske po županijama 1981.-2011. godine

Županija	Indeks starenja			
	1981.	1991.	2001.	2011.
Koprivničko-križevačka ž.	70,5	81,7	94,4	110,5
Krapinsko-zagorska ž.	62,4	78,3	94,7	112,6
Međimurska ž.	44,2	56,3	71,9	91,8
Varaždinska ž.	50,9	66,5	87,0	107,3

IZVOR: Kao tablica 10.

Struktura stanovništva prema spolu općenito je determinirana diferencijalnim natalitetom po spolu, diferencijalnim mortalitetom po spolu te selektivnim migracijama po spolu. To, drugim riječima, znači da će spolni sastav ovisiti o odnosu između broja muške i ženske živorođene djece, o odnosu između broja umrlih muškaraca i žena te o odnosu između broja muških i ženskih migranata. Opće je poznato da se 5% do 7% više rađa muške nego ženske djece, i kada bi samo ta zakonitost određivala spolnu strukturu onda bismo u bilo kojoj populaciji uvijek imali više muškaraca od žena. No, to nije tako, jer muškarci „dobitak“ pri rođenju gube već u zrelim i naročito starijim dobnim skupinama. Razlog feminizacije starijih dobnih skupina posljedica je veće smrtnosti muškaraca, većega stradanja muškaraca u sva tri rata prošloga stoljeća te selektivne emigracije po spolu, jer se iz Hrvatske više iseljavalo muško stanovništvo (Peračković i Pokos, 2015.).

Tablica 12. Broj muškaraca i žena u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1981.-2011. godine

Godina	Broj muškaraca	Broj žena	Koeficijent feminiteta
1981.	288488	303189	105,1
1991.	285107	300788	105,5
2001.	277413	292681	105,5
2011.	261859	276372	105,5

IZVOR: Kao tablica 10.

Svih promatranih godina u sjeverozapadnoj Hrvatskoj na 100 muškaraca dolazilo je nešto više od 105 žena što je uvijek bilo manje od hrvatskog koeficijenta feminiteta koji je npr. 1981. iznosio 106,6, a 2011. kao posljednje promatrane godine 107,3. Razlozi tome su starija dobna struktura stanovništva Hrvatske, veći gubici muškog stanovništva u ratovima na državnoj razini te vjerojatno intenzivnije iseljavanje muškog stanovništva iz države nego iz sjeverozapadne Hrvatske.

Zanimljivo je da se koeficijent feminiteta stanovništva sjeverozapadne Hrvatske tek neznatno smanjio između 1981. i 1991., a da se uopće nije mijenjao između 1991. i 2011. godine. Ovu pojavu nije moguće u potpunosti objasniti zbog nepoznatih podataka o spolnoj strukturi doseljenih i iseljenih stanovnika u/iz sjeverozapadne Hrvatske. Međutim, u rasvjetljavanju te slike donekle mogu pomoći podaci o spolnoj strukturi pojedinih županija prikazani u tablici 13. Uvjerljivo najveći disbalans 1981. godine imala je Koprivničko-križevačka županija gdje je koeficijent feminiteta iznosio 108,4. To je donekle i razumljivo jer je te godine Koprivničko-križevačka županija imala najstarije stanovništvo, a ranije je navedeno da se višak žena pogotovo javlja u starijim dobnim skupinama. Pretpostavljajući da se u svim županijama rađalo podjednako više dječaka nego djevojčica te da su sve županije bile zahvaćene intenzivnim procesom starenja, smanjenje koeficijenta feminiteta u Koprivničko-križevačkoj županiji nakon 1981. može se protumačiti jedino većim stopama iseljavanja ženskog stanovništva. Nasuprot tome, u Krapinsko-zagorskoj županiji nakon 1981. dolazi do porasta koeficijenta feminiteta što je posljedica jačeg procesa starenja u toj županiji zbog čega 2001. godine ovdje živi najstarije stanovništvo u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Zbog relativno najmlađeg stanovništva, u Međimurskoj županiji svih godina zabilježen je najmanji koeficijent feminiteta premda je postupno do 2011. godine i ovdje došlo do relativno jačeg disbalansa spolne strukture. Svakako je tome glavni razlog starenje stanovništva, ali moguće je i da su muškarci iseljavali u većoj mjeri od žena. U cjelokupnom razdoblju tek nešto blaži porast koeficijenta feminiteta zabilježen je i u Varaždinskoj županiji premda u razdoblju 2001.-2011. dolazi do njegovog smanjenja što se pak može tumačiti jedino jačom stopom iseljavanja žena od muškaraca.

Tablica 13. Koeficijenti feminiteta stanovništva sjeverozapadne Hrvatske po županijama 1981.-2011.

Županija	Koeficijent feminiteta			
	1981.	1991.	2001.	2011.
Koprivničko-križevačka ž.	108,4	107,9	107,0	106,5
Krapinsko-zagorska ž.	103,6	104,4	105,2	105,6
Međimurska ž.	103,1	104,3	104,0	104,7
Varaždinska ž.	105,2	105,5	105,7	105,4

Kao tablica 10.

STANOVNIŠTVO SJEVEROZAPADNE HRVATSKE PREMA NAOBRAZBI

Prosječna je naobrazba stanovništva sjeverozapadne Hrvatske, u odnosu na Hrvatsku u cijelosti, signifikantno lošija, što se posebno odnosi na vrlo nizak broj i udio stanovništva sa završenim visokim obrazovanjem.² Udio te kategorije u ukupnom stanovništvu sjeverozapadne Hrvatske starijem od 15. godine, prema popisu iz 2011. godine, iznosio je svega 10,6% (RH – 16,4%). No, valja istaknuti da je u odnosu na 1981. godinu broj osoba sa završenom višom školom, fakultetom i umjetničkom akademijom povećan sa 14211 na 48401 ili 240,6%. Pozitivno je, također, da je u istom razdoblju znatno smanjen broj osoba bez završenog ijednog razreda osnovne škole i s nezavršenom osnovnom školom (sa 262960 na 55534 ili za 78,9%). Dio tog smanjenja valja tumačiti i biološkim razlozima, naime, činjenicom da su 1981. godine, bez škole i s nezavršenom osnovnom školom uglavnom bili stariji naraštaji, a koji dobrim dijelom 2011. više nisu bili među živima.

Istodobno, povećan je broj i udio stanovništva sa završenim osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem – porast broja stanovnika sa završenom osnovnom školom je iznosio 38,2%, a sa srednjom školom 128,4%. To znači da se u promatrana četiri desetljeća prosječna razina naobrazbe u sjeverozapadnoj Hrvatskoj znatno poboljšala što se, dakako, može i treba držati pozitivnim trendom u kontekstu daljnje društvenog i gospodarskog razvoja ovog područja.

Razmatrajući obrazovnu strukturu (stanovništvo s nezavršenom osnovnom školom s jedne strane te oni s završenim stručnim i sveučilišnim studijem s druge strane) po županijama, iz tablice 15 proizlazi da je 1981. godine u svim županijama bilo više od 50% stanovništva starog 15 godina i više koje nije završilo osnovnu školu. Najmanji udio takvih osoba imala je Varaždinska županija (50,8%) dok je u Krapinsko-zagorskoj i Kopriivničko-križevačkoj županiji taj udio iznosio čak i više 60%. Do 2011. godine udio osoba s nezavršenom osnovnom školom znatno je pao u svim županijama, a Krapinsko-zagorskoj županiji s najnepovoljnijim udjelom, priključuje se Međimurska umjesto Kopriivničko-križevačke županije. Do toga je ponajviše došlo zbog relativno brojnog porasta Roma u Međimurju između 1981. i 2011. godine, a koji često prekidaju školovanje prije završetka osnovne škole.³ Što se tiče osoba sa završenim visokim obrazovanjem, obje godine redosljed među županijama bio je isti. Po udjelu najobrazovanijeg stanovništva odskake Varaždinska

---

² U popisu stanovništva 2001, pod osobama s visokim obrazovanjem podrazumijevale su se osobe sa završenim stručnim studijem (završenom višom školom i I. stupnjem fakulteta), završenim sveučilišnim studijem (osobe sa završenim fakultetom ili umjetničkom akademijom kao i osobe s magisterijem znanosti koje se u popisu 2011. više zasebno ne prikazuju) te osobe s doktoratom znanosti.

³ U Međimurskoj županiji 1981. godine zabilježeno je 1139 Roma (1% ukupnog stanovništva), a 2011. godine njihov broj povećan je na 5107 (4,5% stanovništva Međimurske županije).

Tablica 14. Stanovništvo sjeverozapadne Hrvatske staro 15 godina i više prema završenoj školi 1981.-2011. godine

Razina završene škole	1981.		1991.		2001.		2011.	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
Bez škole	29507	6,3	18763	4,1	8068	1,7	5029	1,1
1-3 razreda o.š.	33023	7,1	22073	4,9	20528	4,4	5085	1,1
4-7 razreda o.š.	200430	42,9	149337	33,0	82003	17,4	45420	10,0
Osnovna škola	88645	19,0	114625	25,3	127733	27,1	122544	27,0
Srednja škola	99484	21,3	123826	27,3	196691	41,8	227179	50,1
Stručni studij*	7735	1,7	11188	2,5	14048	3,0	21375	4,7
Sveučilišni studij**	6476	1,4	8562	1,9	18934	4,0	26670	5,9
Doktorat znanosti***	-	-	-	-	175	0,04	356	0,08
UKUPNO	467 669	100	452 760	100	470 966	100	453 800	100

Razlika do ukupnog broja odnosi se na stanovnike s nepoznatom završenom školom.

*Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni.

** Obuhvaćeni su svi fakulteti, umjetničke akademije, svi sveučilišni studiji po Bologni te magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studij.

***Objavljeni podaci popisa 1981. i 1991. ne pokazuju broj stanovnika s doktoratom znanosti

IZVOR: za 1981. interna baza DZS-a. Popis stanovništva 1991. Stanovništvo prema školskoj spremi, pismenosti i spolu po naseljima, Dokumentacija 884, DZS, 1994. Popis stanovništva 2001. Stanovništvo prema obrazovnim obilježjima, Statističko izvješće 1200, Zagreb, 2004. Popis stanovništva 2011. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, www.dzs.hr

županija, a slijede Koprivničko-križevačka, Međimurska te naposljetku Krapinsko-zagorska županija u kojoj 2011. godine udio visokoobrazovanog stanovništva nije još dosegao niti 10% ukupnog stanovništva starog 15 godina i više.

Uspoređujući navedene udjele pojedinih županija s hrvatskim prosjekom 1981. godine vidljiv je znatno veći udio osoba s nezavršenom osnovnom školom te manji udio visokoobrazovanih osoba u svim županijama. Posljednjim popisom 2011. Koprivničko-križevačka te pogotovo Varaždinska županija imale su čak manji udio stanovništva s nezavršenom osnovnom školom od hrvatskog prosjeka, ali s druge strane sve županije i dalje bilježe znatno manji udio visokoobrazovanog stanovništva nego što je na državnoj razini.

Tablica 15. Stanovništvo sjeverozapadne Hrvatske staro 15 godina i više s nezavršenom osnovnom školom i visokim obrazovanjem 1981. i 2011. godine

Područje	Nezavršena osnovna škola				Visoko obrazovanje			
	1981.		2011.		1981.		2011.	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
Kopr.-križ. ž.	66679	61,6	9195	9,4	3033	2,8	10477	10,8
Krapinsko-zag. ž.	74296	60,5	18765	16,6	2802	2,3	10431	9,2
Međimurska ž.	47279	52,8	14490	15,3	2458	2,7	9592	10,1
Varaždinska ž.	74706	50,8	13084	8,8	5918	4,0	17901	12,1
RH	1651112	45,4	345959	9,5	231661	6,4	595233	16,4

IZVOR: za 1981. interna baza DZS-a. Popis stanovništva 2011. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu, www.dzs.hr

ZAKLJUČAK

Stanovništvo sjeverozapadne Hrvatske karakteriziraju dugoročni procesi ukupne i prirodne depopulacije te starenja stanovništva. Negativne tendencije u kretanju broja stanovnika nastavit će se i u tekućem međupopisnom razdoblju zbog dugotrajnih procesa prirodnog pada i starenja stanovništva te negativne migracijske bilance. Zbog dugoročnog karaktera demografskih promjena, zbog sve nepovoljnijih tendencija u razvoju stanovništva, te zbog njihova regresijskog učinka na društveno-gospodarski razvoj, potreban je neodgodiv, cjelovito promišljen i proveden aktivan koncept populacijske i obiteljske politike na razini države. To mora biti podržano stvaranjem pozitivnog društvenog ozračja ili raspoloženja za djecu, brak i obitelj, afirmiranjem odgovornog roditeljstva, gospodarskim rastom koji će omogućiti zapošljavanje, lakšim rješavanjem stambenog pitanja i nizom drugih poticajnih mjera populacijske i obiteljske politike iz domene radnog i poreznog zakonodavstva.

LITERATURA

1. Krešimir PERAČKOVIĆ i Nenad POKOS, „U starom društvu – Neki sociodemografski aspekti starenja u Hrvatskoj“, *Društvena istraživanja* 127, god. 24, br. 1/2015, str. 89-110.
2. Alica WERTHEIMER-BALETIĆ, „Stanovništvo i razvoj“, *MATE*, Biblioteka Gospodarska misao, Zagreb, 1999, str. 660.
3. Dražen ŽIVIĆ, Nenad POKOS i Ivo TURK (2005): „Basic Demographic Processes in Croatia“, *Hrvatski geografski glasnik* 67/2005, str. 27-44.

SAŽETAK

DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

U radu se analiziraju promjene osnovnih obilježja stanovništva sjeverozapadne Hrvatske. Broj stanovnika sjeverozapadne Hrvatske između 1900. i 2011. godine povećan je 8,5%, a maksimum stanovništva zabilježen je 1953. godine. Od potonje godine broj stanovnika ovog područja konstantno se smanjuje te je posljednjim popisom 2011. zabilježeno 11,9% stanovnika manje nego 1953. godine. Sagledavajući popisno kretanje broja stanovnika po županijama u tri karakteristična razdoblja (1900.-2011., 1948.-2011. i 2001.-2011.), uočava se izrazita bipolarnost jer Krapinsko-zagorska i Koprivničko-križevačka županija imaju pad broja stanovnika u sva tri razdoblja, dok Međimurska i Varaždinska županija bilježe brojčani porast u prva dva razdoblja, a pad broja stanovnika u razdoblju 2001.-2011. godine. Prirodno kretanje razmatrano je za razdoblje 1996.-2015. te je prirodnim putem u tih dvadeset godina sjeverozapadna Hrvatska izgubila 35 tisuća stanovnika dok se broj stanovnika izgubljen mehaničkim putem ne može utvrditi zbog promjena u metodologiji popisivanja ukupnog stanovništva nakon 1991. godine. Pokazatelji dobne strukture stanovništva sjeverozapadne Hrvatske također su izrazito nepovoljni jer je popisom 2011. zabilježeno 21,6% stanovništva starog između 0 i 19 godina te 22,8% stanovništva starog 60 godina i više. Iako se između 1981. i 2011. obrazovna struktura stanovništva sjeverozapadne Hrvatske znatno poboljšala, njezina obilježja još su uvijek ispod hrvatskog prosjeka te je posljednjim popisom zabilježeno svega 10,6% visokobrazovanog stanovništva starog 15 godina i više.

Ključne riječi: sjeverozapadna Hrvatska; stanovništvo; ukupna depopulacija; prirodni pad; demografsko starenje; obrazovna struktura.

SUMMARY

DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF NORTHWESTERN CROATIA

The paper analyzes the changes of the basic characteristics of the population of North-Western Croatia. Population of North-Western Croatia has increased by 8.5% between 1900 and 2011 and the maximum number of inhabitants was recorded in 1953. Since the latter year, the number of inhabitants of this area has been steadily decreasing, and the latest census in 2011 showed that the population decrease in comparison with 1953 was 11.9%. Considering the census dynamics of the number of inhabitants per county in three characteristic periods (1900-2011, 1948-2011 and 2001-2011), the significant bipolarity was noticed. Krapina-Zagorje County and Koprivnica-Križevci County have a population decline, while the counties of Međimurje and Varaždin recorded a significant population increase in the first two periods and the population decline in the period 2001-2011. The natural population dynamics was researched for the period 1996 – 2015. In those twenty years North-Western Croatia has lost 35 thousand inhabitants by natural population drop (more deaths than births), while the population drop caused by emigration can not be determined due to changes in the methodology

of censuses after 1991. Indicators of the age structure of North-Western Croatia are also extremely unfavourable. The 2011 census showed that 21.6% of the population was aged between 0 and 19 years and 22.8% of the population was aged 60 years and over. Although between 1981 and 2011 the educational structure of the North-Western Croatia population was improved considerably, its characteristics are still below the Croatian average. The latest population census from 2011 showed that there was only 10.6% of the highly educated population aged 15 years and more.

Key Words: North-Western Croatia; population; total depopulation; natural decline; demographic ageing; educational structure.